I. PODSTAWA PRAWNA

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082);
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2020 r., poz. 1604),
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591).
4. Statut Publicznego Przedszkola nr 3 w Brzegu.

II. CELE PROCEDURY

1. Niniejsza procedura reguluje zasady postępowania w przypadku niebezpiecznego zachowania dziecka stwarzającego zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia własnego oraz innych w Publicznym Przedszkolu nr 3 w Brzegu.
2. Usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych Przedszkola w sytuacjach trudnych, w szczególności przez zachowania takie jak:
    a) Ucieczka – tj. samowolne oddalenie się od grupy;
    b) Zachowania agresywne – np. bicie, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami, niszczenie mienia;
    c) Samouszkodzenia – np. uderzanie głową o ścianę; podgryzanie siebie; drapanie siebie – autoagresja;
    d) Groźby – dziecko grozi werbalnie lub niewerbalnie za pomocą gestów, że zrobi krzywdę innej osobie.
3. Zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych.
4. Ustalenie zasad reagowania na zachowania niepożądane.
5. Wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym dziecka, przejawiającego agresywne zachowania.

III. FORMY DZIECIĘCEJ AGRESJI

1. Agresja werbalna – polega na konfrontacji słownej związane z wyzwiskami, a także z obwinianiem, skarżeniem, lamentowaniem. Są to także: kłótnie, obraźliwe słowa, prowokowanie.
2. Agresja fizyczna – polega na ataku fizycznym bądź obronie. Jej przyczyną często bywa konflikt o zabawkę lub pomysł na zabawę. Przejawia się zarówno biciem, kopaniem, szczypaniem, gryzieniem, jak i wyrywaniem sobie zabawki, popychaniem, rzucaniem i niszczeniem przedmiotów.
3. Agresja pośrednia (cicha) – występuje wtedy, gdy dziecko wyłącza się z komunikacji, świadomie ignoruje i wyraża przesadnie brak zainteresowania innymi dziećmi. Sygnalizuje antypatię i broni się przed kontaktem społecznym, przygotowuje w tajemnicy przykry dowcip.
4. Agresja relacji – może prowadzić do wykluczenia z grupy pewnych osób, przedstawienia siebie w lepszym świetle oraz narzucania komuś swojej woli.
5. Zachowania agresywne dziecka to także:
    a. opór wobec rodzica/nauczyciela;
    b. niszczenie przedmiotów własnych i cudzych;
    c. przesadne żądanie zainteresowania oraz uwagi ze strony innych;
    d. przeszkadzanie innym dzieciom;
    e. wybuchowość;
    f. żądanie natychmiastowego zaspokojenia potrzeb; krzyki i groźby wobec innych dzieci.

IV. SCHEMAT POSTĘPOWANIA Z DZIECKIEM AGRESYWNYM:

1. Podjęcie przez nauczyciela próby wyciszenia zachowania agresywnego następuje poprzez rozmowę z dzieckiem, odwrócenia jego uwagi, zaproszenie do kącika wyciszeń, zaproponowanie innej aktywności.
2. Jeżeli jest taka możliwość, wychowawca przeprowadza rozmowę z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne mającą na celu opisanie zdarzenia. Odwołuje

się do kodeksu grupowego w celu ustalenia poprawnego zachowania i stara się ustalić powód wystąpienia zachowania agresywnego u dziecka.

3. Jeżeli dziecko nie reaguje na polecenia słowne, a jego zachowania zagrażają bezpieczeństwu jego/ innych dzieci/ nauczycieli lub istnieje realne zagrożenia niszczenia mienia przedszkola/ innego dziecka/ nauczyciela, nauczyciel ma **możliwość przytrzymania dziecka**, w celu wyciszenia zachowania i zapewniania bezpieczeństwa otoczenia.
4. W przypadku powtarzających się nieprawidłowych zachowań dziecka informacja przekazywana jest zarówno rodzicom (prawnym opiekunom), jak i dyrektorowi przedszkola (a w przypadku jego nieobecności - osobie go zastępującej), który powołuje zespół kryzysowy.
5. Zespół o którym mowa w pkt 4, przeprowadza następujące działania:
    a) jedna osoba wyprowadza dziecko z sali i podejmuje próby uspokojenia dziecka (strategie behawioralne),
    b) jeżeli nie da się wyprowadzić dziecka z sali, a jego zachowanie bezpośrednio zagraża bezpieczeństwu innych dzieci, to grupa wychodzi do innej sali;
    c) wspiera rodzica swoją wiedzą merytoryczną i doświadczeniem zawodowym, aby wzmocnić kompetencje rodzicielskie rodzica/opiekuna prawnego.

V. PROCEDURA POSTĘPOWANIA PO WYSTĄPIENIU AGRESYWNEGO ZACHOWANIA U DZIECKA

1. Nauczyciel wychowawca zawiadamia o zdarzeniu Dyrektora oraz Rodziców dziecka agresywnego.
2. Fakt agresywnego zachowania dziecka powinien być odnotowany w formie pisemnej oraz zgłoszony bezpośrednio rodzicowi/prawnemu opiekunowi odbierającemu w danym dniu dziecko z Przedszkola. Osoba podejmująca interwencję, niebędąca wychowawcą grupy, do której uczęszcza wychowanek, informuje o zdarzeniu wychowawcę, sporządza notatkę ze zdarzenia, którą przekazuje się do podpisu rodzicom.
3. Jeżeli nasilone pobudzenie emocjonalne/fizyczne dziecka utrzymuje się dłużej niż 20min. (pomimo zastosowania różnorodnych metod służących wyciszeniu dziecka) –

należy poinformować rodziców o zachowaniu dziecka i prosić o niezwłoczne odebranie dziecka z przedszkola.

4. Po agresywnym zachowaniu zagrażającym bezpieczeństwu i zdrowiu jego/innych dzieci/pracowników odbywa się spotkanie wychowawców z rodzicem/opiekunem prawnym dziecka, na którym zostaje podpisany kontrakt, który jest rodzajem umowy między Przedszkolem, a rodzicem, w którym zawarte są wskazania do realizacji dla rodzica/opiekuna prawnego dziecka oraz opisane metody radzenia sobie z jego agresywnymi zrachowaniami. Rodzic/opiekun prawny podpisuje zgodę na przytrzymywanie dziecka. Brak takiej zgody jest podstawą do wezwania Pogotowia Ratunkowego w przypadku pojawienia się zachowań agresywnych u dziecka.
5. Jeśli dziecko zachowuje się w sposób, który może wyrządzić sobie lub innym krzywdę, a interwencja słowna nie przynosi rezultatów, osoba podejmująca działania interwencyjne może podjąć interwencję fizyczną wobec dziecka polegającą na przytrzymaniu, aby nie oddaliło się samowolnie z Przedszkola i nie zrobiło krzywdy sobie i nikomu innemu. O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować Dyrektora Przedszkola.
6. Dziecko nie będzie uczestniczyć w zajęciach, dopóki nie będzie w stanie zachowywać się spokojnie i współpracować z innymi (dziecko jest w stanie wykonywać proste polecenia i odpowiadać na proste pytania).
7. Pracownik Przedszkola towarzyszy dziecku, dopóki nie będzie ono mogło przebywać z innymi dziećmi i nauczycielem w grupie.
8. Dyrektor, Zastępca lub inna wyznaczona osoba zawiadamia Rodziców o incydencie.
9. Jeżeli nie ma kontaktu z rodzicami, Dyrektor może powiadomić służby alarmowe np. pogotowie ratunkowe / tel. 112/.
10. W przypadku wystąpienia powtarzających się ataków agresji ze strony dziecka, nauczyciel wychowawca podejmuje współpracę z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Brzegu i w porozumieniu z Rodzicami kieruje dziecko na diagnozę psychologiczno - pedagogiczną (w sytuacji, gdy dziecko nie posiada orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego).
11. Jeżeli dziecko posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, rodzic zobowiązany jest do kontaktu z psychiatrą/neurologiem czy innym specjalistą opiekującym się dzieckiem i ustalenie powodu agresywnego zachowania oraz skutecznej metody wyciszenia agresji dziecka.

12. W przypadku powtarzających się sytuacji, Dyrektor przy udziale nauczycieli przeprowadza rozmowę z rodzicami dziecka przejawiającego zachowania agresywne, z przebiegu której spisana zostaje notatka służbowa.
13. Rodzic jest zobowiązany do wypełniania zaleceń wynikających z diagnozy poradni psychologiczno-pedagogicznej, konsultacji specjalistycznych, współpracy z Przedszkolem oraz regularnego przyjmowania przez dziecko leków (np. uspokajających/wyciszających), jeżeli takie zostały zalecone.
14. Interwencja fizyczna lub wezwanie służb alarmowych stosowane są w **ostateczności** (dziecko nie reaguje na próby uspokojenia, przejawia wzmożone pobudzenie nerwowe, a jego zachowania niebezpieczne nasilają się).
15. W przypadku kolejnych zachowań agresywnych dziecka i jednocześnie braku efektywnej współpracy z rodzicami, przedszkole prosi o wsparcie mediatora z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Brzegu.
16. W przypadku braku efektów działań opisanych powyżej, Przedszkole kieruje wniosek do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację rodzinną, może również (przy braku efektywnej współpracy z rodzicami) usunąć dziecko z przedszkola.

VI. ROZPOZNANIE PRZYCZYN I ŹRÓDEŁ MAJĄCYCH WPŁYW NA ZACHOWANIE DZIECKA, WSPOMAGANIE PRAWIDŁOWEGO ROZWOJU DZIECKA

Nauczyciel podejmuje działania zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemów dziecka, tj.:

1. Ustala wspólnie z dziećmi zasady zachowania w formie kodeksu grupowego obowiązującego w grupie/przedszkolu, przypomina je i regularnie odwołuje się do nich w codziennych sytuacjach.
2. Doprowadza do rozwiązania konfliktu między dziećmi poprzez opis zdarzenia przez obydwie strony, nazwanie emocji, podjęcie próby negocjowania rozwiązania.
3. Ustala z rodzicami system motywacyjny w grupie.
4. Obserwuje zachowania dziecka w celu egzekwowania ustaleń i zapewnienia bezpieczeństwa innym dzieciom.

5. Dokonuje wstępnej obserwacji i ustalenia przyczyny powtarzających się zachowań niepożądanych na podstawie poczynionych obserwacji i rozmów z rodzicami; informuje rodziców o możliwościach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
6. W przypadku powtarzających się sytuacji kryzysowych organizuje - za zgodą rodziców - obserwację zachowania dziecka, sytuacji wychowawczej w grupie przez psychologa, który formułuje środki zaradcze do dalszego postepowania.
7. Podejmuje działania w toku bieżącej pracy mające na celu eliminację trudności i rozwiązanie problemów dziecka;
8. Informuje rodziców o zadaniach wychowawczych realizowanych w przedszkolu, o sukcesach i kłopotach ich dziecka, a także włącza ich do wspierania osiągnieć rozwojowych dziecka i łagodzenia trudności, na jakie ono natrafia.
9. Zgłasza Dyrektorowi potrzebę objęcia dziecka pomocą psychologiczno - pedagogiczną, Dyrektor na wniosek nauczyciela organizuje dziecku odpowiednią formę pomocy psychologiczno-pedagogicznej (jeżeli takową nie jest jeszcze objęty).

VII. INTERWENCJA

1. Bezpieczeństwo dzieci:
   a) Natychmiastowa interwencja w celu zapewnienia bezpieczeństwa wszystkich dzieci w grupie.
   b) Oddzielenie dziecka od innych, jeśli to konieczne, w sposób bezpieczny i spokojny.

2. Rozmowa z dzieckiem:
   a) Po uspokojeniu sytuacji, przeprowadzenie rozmowy z dzieckiem na temat jego zachowania, z wykorzystaniem prostego języka.
   b) Wyjaśnienie, dlaczego jego zachowanie jest nieakceptowalne i jakie ma konsekwencje dla innych.

VIII. WSPARCIE I EDUKACJA

1. Programy wsparcia:
   a) Wprowadzenie programów mających na celu rozwijanie umiejętności społecznych, empatii i rozwiązywania konfliktów.
   b) Umożliwienie dziecku uczestnictwa w zajęciach grupowych mających na celu naukę współpracy i komunikacji.

2. Współpraca z rodzicami:
   a) Informowanie rodziców o zachowaniu dziecka i zaangażowanie ich w proces wsparcia.
   b) Organizowanie spotkań z rodzicami, aby omówić problemy oraz wspólnie poszukiwać rozwiązań.

IX. DOKUMENTACJA I MONITORING

1. Rejestrowanie działań:
   a) Dokumentowanie wszystkich incydentów, działań podjętych przez nauczycieli oraz postępów dziecka.
   b) Regularne aktualizowanie informacji w systemie przedszkolnym.

2. Ocena postępów:
   a) Regularne monitorowanie zachowań dziecka i ocena skuteczności wprowadzonych działań.
   b) Dostosowywanie strategii interwencyjnych w zależności od postępów dziecka.

X. WSPÓŁPRACA ZE SPECJALISTAMI

1. Konsultacje z psychologiem:
   a) W przypadku poważnych problemów, współpraca z psychologiem dziecięcym lub terapeutą, który pomoże w diagnozie i opracowaniu indywidualnego planu wsparcia.

2. Zaangażowanie specjalistów:
   a) W razie potrzeby, skierowanie dziecka do specjalistycznych poradni, które mogą pomóc w rozwiązaniu problemów emocjonalnych i behawioralnych.

XI. EDUKACJA GRUPY

1. Zajęcia z emocji:
   a) Wprowadzenie zajęć dla całej grupy, które będą uczyć dzieci rozpoznawania i wyrażania emocji oraz sposobów radzenia sobie z konfliktami.

2. Promowanie pozytywnych zachowań:
   a) Stworzenie środowiska sprzyjającego pozytywnym interakcjom poprzez wprowadzenie gier i aktywności, które wspierają współpracę i przyjaźń.

XII. SPOSÓB REALIZACJI PROCEDURY

1. Umieszczenie treści dokumentu na stronie internetowej przedszkola.
2. Zapoznanie nauczycieli i specjalistów z treścią procedury (podpisy potwierdzające zapoznanie się).
3. Zapoznanie rodziców z obowiązującą procedurą.

XIII. EWALUACJA PROCEDURY

1. Analiza skuteczności:
   a) Regularna ewaluacja procedury i jej skuteczności w kontekście zmieniających się potrzeb dzieci i grupy.
   b) Wprowadzanie poprawek w procedurze na podstawie zebranych doświadczeń i opinii pracowników przedszkola.

XIV. DOKUMENTACJA DO PROCEDURY

1. Załącznik nr 1.
2. Załącznik nr 2.
3. Załącznik nr 3.

XV. TRYB DOKONYWANIA ZMIAN W PROCEDURZE

1. Wszelkich zmian w opracowanej procedurze może dokonywać z własnej inicjatywy lub na wniosek Rady Pedagogicznej Dyrektor Placówki.
2. Wnioskodawcą zmian może być również Rada Rodziców.
3. Proponowane zmiany nie mogą być sprzeczne z prawem.

XVI. PODSUMOWANIE

Procedura ta ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa dzieci oraz wsparcie dla dziecka przejawiającego agresywne zachowania. Kluczowe jest podejście oparte na zrozumieniu, empatii oraz współpracy z rodzicami i specjalistami, co pozwoli na skuteczne zarządzanie problemem i promowanie zdrowych relacji w grupie.

Załącznik nr 1 do Procedury postepowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne

Brzeg, dnia .....

Wyrażam zgodę na zastosowanie wobec mojego dziecka

..... ……

(imię i nazwisko dziecka)

„Procedury postepowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne"
w Publicznym Przedszkolu nr 3 w Brzegu, w przypadku wystąpienia u dziecka zachowań agresywnych zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwa jego samego, innych dzieci lub nauczycieli/pracowników przedszkola.

Procedura:

1. Polecenie ustne powtórzone w razie potrzeby.
2. Próba podjęcia wykonania prośby razem z dzieckiem (bycie blisko, wzięcie dziecka za rękę).
3. Odsunięcie/wyciszenie dziecka w sytuacji problemowej - prośba, by dziecko chwilę odpoczęło na krzesełku, bądź wyprowadzenie z sali i pozostanie poza grupą pod opieką dorosłego do czasu, gdy dziecko się uspokoi.
4. Przytrzymanie dziecka np. za rękę.
5. Przytrzymanie siłą, gdy dane dziecko jest szczególnie agresywne, gdy jest to cześć napadu złości.
6. Pokazanie i zachęcanie do zachowania alternatywnego – w przypadku, gdy dana osoba wykazuje pewną niedojrzałość społeczną.

---------- ----------

Czytelny (podpis rodziców/prawnych opiekunów)

Załącznik nr 2 do Procedury postepowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne

Dyrektor Przedszkola Publicznego nr 3 w Brzegu powołuje Zespół Kryzysowy:
dnia: ..... dotyczy dziecka: …….....
skład:

1. ……..….
2. ……..
3. ……..
4. ……..

w sprawie zapobiegania skutkom zachowań dziecka, który stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia własnego oraz inny na terenie placówki oraz podejmowania działań profilaktycznych.

.....
(pieczęć i podpis dyrektora placówki)

Załącznik nr 3 do Procedury postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne

Protokół z posiedzenia zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Posiedzenie zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej w roku szkolnym _____/_____	
Data posiedzenia:	
Czas trwania:	
Cel spotkania	

I. Porządek obrad

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....
6. .....

II. Omówienie przypadku dziecka:

• **…….**

(imię i nazwisko dziecka)

Opis sytuacji:

……

……

……

……

……

Nowe propozycje działań zespołu:

……
……
……

Wnioski:

……
……
……

- **…….**

(imię i nazwisko dziecka)

Opis sytuacji:

……
……
……
……
……

Nowe propozycje działań zespołu:

……
……
……

Wnioski:

……
……
……

III. Sprawy organizacyjne

- ……
- ……
- ……
- ……

- ……
- ……
- ……
- ……

Lista obecności	
Psycholog	
Pedagog specjalny	
Wychowawcy	
Nauczyciele wspomagający	
Rodzice	
Dyrektor	
Inni	

Załącznik nr 4 do Procedury postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne

Protokół interwencji kryzysowej

Miejsce zdarzenia:	
Data zdarzenia:	
Czas trwania zdarzenia:	
Dane dziecka:	

I. Opis sytuacji kryzysowej

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

II. Obecni świadkowie/uczestnicy:

- .....
- .....
- .....
- .....

IV. Podjęte działania:

……

……

……

……

……

……

……

……

……

V. Propozycje dalszych działań:

……

……

……

……

……

Rodzice/opiekunowie prawni ……. ……. ….

(imię i nazwisko dziecka)

zostali poinformowani o sytuacji kryzysowej o godzinie……

Zapowiedzieli przybycie do przedszkola w najszybszym możliwym czasie.

Spotkanie z rodzicami zaplanowano na godzinę …….. dnia …….. ...

Do tego czasu dziecko przebywało w gabinecie Dyrekcji..

…… **……**

(podpis wychowawcy) (podpis dyrektora)

……

……

(podpisy świadków/uczestników zdarzenia)

Załącznik nr 4 do Procedury postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne

Notatka ze spotkania z rodzicami/opiekunami prawnymi

W dniu..... odbyła się rozmowa pomiędzy

rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka .....

Rozmowa dotyczyła

……

……

……

……

……

Wnioski:

- ……
- ……
- ……
- ……
- ……
- ……
- ……
- ……
- ……

....

(podpis Dyrektora/wychowawcy) (podpisy rodziców/opiekunów prawnych)